

Konsulenter for biblioteksbetjening af etniske minoriteter

Kommissorium for konsulenterne i den forlængede projektperiode fra 1. september 2004 til 31. august 2005

Projektets overordnede formål og målsætning som udtrykt i det tidligere kommissorium er som udgangspunkt stadig gældende. Konsulentprojektet fungerer fortsat som en måde at skabe synlighed om bibliotekernes tilbud til etniske minoriteter. Projektledelsen skal med afsæt i konsulentforsøgets resultater sikre erfaringsopsamling og vidensdeling og på den måde aktivt medvirke til udvikling af Statsbibliotekets virksomhed som kompetencecenter i forhold til biblioteksbetjening af etniske minoriteter.

I lyset af det ministerielle fokusområde *Biblioteket - en port til det danske samfund* ønsker Biblioteksstyrelsen imidlertid at målrette og dokumentere konsulenternes indsats i den forlængede projektperiode. De skal *sikre en mere offensiv formidling af bibliotekernes læringstilbud om det danske samfund... og bidrage til at udvikle medborgerskabet hos etniske minoriteter gennem mere aktivt at inddrage dem i livslange læringsprocesser. Indsatsen for livslang læring skal tilrettelægges i tæt samarbejde mellem bibliotekerne og andre relevante aktører.*^[1] Det overordnede arbejdstema bliver i forlængelse heraf Bibliotekets rolle som læringscenter (se bilag 1).

Læringscenteret skal:

- fungere i spændingsfeltet mellem biblioteket som et 'frirum' og så tilpas faste rammer at en læring kan finde sted.

Læringstilbudene skal:

- bibringe de etniske minoriteter en kunnen og viden der kan støtte dem i deres liv i Danmark.

Regionale opgaver

Konsulenterne skal fortsat indgå som generelle rådgivere og sparringspartnere omkring biblioteksbetjening af etniske minoriteter i deres hidtidige regioner. Planlægning af regionale opgaver skal ske i samarbejde med konsulenternes værtsbiblioteker.

Tværregionale opgaver

Ud fra erfaringer fra den første konsulentperiode sammenholdt med de behov og ønsker der fremgår af ansøgningerne til Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker den 1. marts 2004 splittes arbejdstemaet op i nedenstående tværregionale indsatsområder. Til hvert af indsatsområderne skal der knyttes en ansvarlig konsulent plus en konsulent hvis rolle er at fungere som sparringspartner. Indsatsområderne er følgende:

1. Sprogstimulering af tosprogede børn
2. Pige/kvindeprojekter
3. 'Det urolige bibliotek'
4. Startpakke – ideer og værktøjer til biblioteksbetjening af etniske minoriteter

Ad 1: Sprogstimulering og 2: Pige/kvindeprojekter

De ansvarlige konsulenter skal inden for deres respektive indsatsområder:

- Etablere et netværk mellem de projekter der fra Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker har opnået støtte ved ansøgningsfristen 1. marts 2004. Formålet er at stimulere ide-, viden- og erfaringsudveksling omkring indhold og metoder samt at skabe rum for kompetenceudvikling.
- I samarbejde med netværket afholde møder og etablere aktiviteter i forhold til behov og de givne økonomiske rammer. Konsulenten skal tage initiativ til drøftelse med de deltagende biblioteker i starten af den forlængede projektperiode bl.a. med henblik på fastlæggelse af en 'køreplan' for aktiviteterne
- Sørge for afholdelse af mindst én temadag/seminar mellem netværksbibliotekerne. Det skal i samarbejde med netværket afklares hvilken form for konference/seminar der tænkes anvendt – herunder kvalificering af projekterne udefra. Projektlederen og Biblioteksstyrelsens ansvarlige medarbejder skal inddrages i planlægningen heraf. Seminaret kan være åbent for andre interesserede biblioteker mod betaling af et deltagergebyr. Projektgruppen deltager i temadagene/seminarerne
- Etablere samarbejde med relevante aktører også uden for biblioteksverdenen
- På baggrund af erfaringerne fra indsatsområdet udarbejde én eller flere relevante modeller for biblioteksbetjening af målgrupperne: henholdsvis børn under 10 år med forældre og piger/kvinder
- På baggrund af erfaringerne fra konsulentprojektet og indsatsområdet assistere projektlederen og Biblioteksstyrelsens ansvarlige medarbejder med at dokumentere erfaringer/beskrive modeller til formidling i integrationskampagnens planlagte publikationer.

Ad 3: 'Det urolige bibliotek'

Den ansvarlige konsulent skal:

- Kortlægge værktøjer og modeller til at styrke bibliotekspersonalets roller og kompetencer i forhold til biblioteksbetjening af etniske minoriteter
- Etablere samarbejde med relevante aktører også uden for biblioteksverdenen
- Udvælge relevante værktøjer til en 'uropakke' rettet mod biblioteker der ønsker inspiration til en (fælles) personalemæssig afklaring og strategi til at tackle uro, normhåndtering og (kulturelle) konflikter i forbindelse med biblioteksbetjening af etniske minoriteter
- På baggrund af erfaringerne fra konsulentprojektet og indsatsområdet assistere projektlederen og Biblioteksstyrelsens ansvarlige medarbejder med at dokumentere erfaringer/beskrive modeller til formidling i integrationskampagnens planlagte publikationer.

Ad 4: Startpakke – ideer og værktøjer til biblioteksbetjening af etniske minoriteter

Den ansvarlige konsulent skal:

- Foretage en modeludvikling for afklaringsprocessen i forbindelse med biblioteksbetjening af etniske minoriteter i det enkelte bibliotek
- Kortlægge værktøjer og modeller inden for relevante aspekter af biblioteksbetjening af etniske minoriteter

- Etablere samarbejde med relevante aktører også uden for biblioteksverdenen
- Udvælge de relevante værktøjer til en startpakke rettet mod biblioteker der ønsker inspiration til at komme i gang med eller revidere deres biblioteksbetjening af etniske minoriteter
- På baggrund af erfaringerne fra indsatsområdet assistere projektlederen og Biblioteksstyrelsens ansvarlige medarbejder med at dokumentere erfaringer/beskrive modeller til formidling i integrationskampagnens planlagte publikationer.

[¹] Citat fra initiativ nr. 66 i *Regeringens vision og strategier for bedre integration*, juni 2003

Handleplan i netværksområde 1, ved konsulent Marianne Ellert, september 2004 – august 2005

Indsatsområde: Sprogstimulering af tosprogede børn (0-10 år)

Mål:

- De tosprogede børn med en anden etnisk baggrund får mulighed for at opnå de kompetencer, som er nødvendige for en vellykket integration i det danske samfund.
- Et styrket og udbygget samarbejde mellem folkebiblioteker lokalt og nationalt omkring sprogstimulering af tosprogede børn er blevet en naturlig del af dette arbejdsområde.

Delmål:

- At der etableres netværksdannelse mellem folkebiblioteker på tværs af regioner, der arbejder aktivt med sprogstimulering.
- At der er et formaliseret samarbejde i biblioteksregi uden for folkebiblioteksverdenen, f.eks. Indvandrerbiblioteket, KKB-lyd og DBC om publicering og formidling af materialer og materialelister.
- At der laves en kortlægning af relevante aktører og samarbejdspartnere som skal være medspillere og ressourcepersoner hvad angår dette arbejdsområde uden for biblioteksverdenen (f.eks. modermålslærere, pædagoger, sprogkonsulenter, sundhedsplejersker, kunstnere, Undervisningsministeriet).

Metode:

- Der vil blive nedsat et mødeforum med deltagelse af biblioteker der arbejder aktivt med emnet. Mødeforum nedsætter mindre arbejdsgrupper, der arbejder med nogle afgrænsede emner, f.eks. opsøgende arbejde i boligkvartererne, forældrekontakt, samarbejde på tværs i de enkelte kommuner, udarbejdelse af materialelister, kontakt med Undervisningsministeriet vedr. paragraf 4 a., børnehavebiblioteker.
- Vedrørende udarbejdelse af materialelister, fremstilling og udgivelse af sprogstimulerende materialer og formidling af flersprogede titler, vil Indvandrerbiblioteker, KKB-LYD og DBC være oplagte samarbejdspartnere.
- Der vil blive arrangeret et større seminar, som behandler begrebet sprogstimulering fra flere synsvinkler. Der vil blive tale om teoretiske oplæg, eksempler på kunstneriske indslag som en formidlingsmetode samt workshops.

Tidsplan:

1. september 2004 - 30. september 2005

- Projektperiode: september 2004 – september 2005
- *1 september 04* vil der på et Erfagruppemøde i Københavnsområdet blive afholdt et møde med sprogstimulering som hovedpunkt, hvor projekter i Københavnsområdet vil blive præsenteret

- Mødeforum med forskellige biblioteker fra hele landet nedsættes i *september/oktober 04*, hvor det første møde vil blive afholdt. Her vil der blive nedsat mindre arbejdsgrupper, som fungerer fra oktober – april
- Mødeforum begynder planlægning af seminar på et møde i *December 04*
- Seminaret afholdes i foråret 05
- Ligeledes i foråret 05 afreporterer arbejdsgrupperne resultatet af deres arbejde til mødeforum
- Konsulenten udarbejder i samarbejde med mødeforum og arbejdsgrupperne forslag til det videre arbejde samt hvad der er egnet til publicering i trykt form eller på nettet.

Hvem skal handle?:

- Konsulenten i netværk 1 i samarbejde med mødeforum og arbejdsgrupperne.
- Konsulenten er kontaktperson, tovholder og koordinator. Men det faglige indhold defineres i høj grad af mødeforum og arbejdsgrupper.

Succeskriterier:

- Der er udviklet nogle brugbare modeller for arbejdsområdet, som bliver kendt og brugt af andre biblioteker end foregangsbibliotekerne.
- Sprogstimulering er på alle relevante biblioteker en integreret og naturlig del af bibliotekets øvrige arbejde.
- Samarbejde med andre aktører nationalt og lokalt er blevet veletableret.

Marianne Ellert, august 2004
Gentofte Centralbibliotek
Tlf.: 3948 7542
E-post: mae@gentofte.bibnet.dk

Handleplan i netværksområde 3, ved Bente Weisbjerg, september 2004 – august 2005

Indsatsområde - Pige/kvindeprojekter

Mål:

- At folkebiblioteket spiller en væsentlig rolle i integrationsprocessen – specielt for piger og kvinder med anden etnisk baggrund end dansk

Delmål:

- At øge bibliotekets tilgængelighed og bibliotekstilbudenes relevans for målgruppen.
- At øge målgruppens brug af bibliotekstilbudene.
- At sikre gennemførelse, evaluering og dokumentation af pige/kvindeprojekterne.
- At udlede BEST PRACTICE.
- At understøtte mainstreaming af BEST PRACTICE modellerne til det øvrige biblioteksvæsen i samarbejde med relevante aktører på området.
- At udvikle og afprøve nye bibliotekarroller.

Idegrundlag:

En stor del af kvinderne fra de etniske minoriteter lever et isoleret liv i Danmark med meget begrænsede muligheder for at få indflydelse på egen tilværelse. Pigerne fra de etniske minoriteter er i stor udstrækning låst fast i en situation, hvor de har meget begrænsede muligheder for at få forældrestøtte til skolegang, uddannelsesvalg og ungdomsliv.

Pige/kvindeprojekterne vil med fokus på EMPOWERMENT – og med biblioteket som omdrejningspunkt – understøtte kvindernes personlige, individuelle og faglige kompetencer. Via projekterne vil kvinderne få tilført handlekraft indenfor følgende områder:

- > netværksdannelse og rollemodeller
- > kommunikation og danskkundskaber
- > uddannelse og arbejdsmarked
- > samfundsforståelse og kulturforståelse
- > **forældrerollen**
- > **"Troen på sig selv".**

Metode:

- Konsulenten etablerer netværk, afholder møder og seminar for pige/kvindeprojekterne.
- Konsulenttilbud i øvrigt:
 - Levende plakatsøjle
 - Kontaktformidling
 - Koordinering af ide-, videns- og erfaringsudveksling
 - Koordinering af og støtte til kompetenceudvikling
 - Koordinering af dokumentation
 - Arrangør af studieture og udveksling
- Samarbejde med relevante aktører på området:

KvindeInfo, Indvandrerbiblioteket, relevante nøglepersoner, Det frivillige arbejdsmarkedsprojekt Fyn – Dansk Flygtningehjælp, IntegrationsForum Fyn, Odense Kommunes Integrationsafsnit, Flygtninge/Indvandrerrådet Odense Kommune, Vollsmose Bibliotek og Læringscenter, Folkekirkens Tværkulturelle Samarbejde, Mor/barnprojekt Yggdrasil – Vollsmose, Danmarks Biblioteksskole, Opsøgende afdeling, Odense Centralbibliotek, Kvinde- og ligestillingsgrupper og foreninger, Ældresagen, Integrationsministeriet, Internationale kontakter, Sprogpædagoger, Asylcenter Hjallesø m.fl.

Tidsplan:

1. september 2004 – 30. september 2005

Efterår 2004:

- Startmøde i netværket, hvor aktiviteter og mødeplan fastlægges. Deltagerne får mulighed for at danne interessegrupper på tværs af projekter og biblioteker.

Januar/februar 2005:

- Midtvejsmøde i netværket. Opsamling og koordinering af indsatsen. Målgrupperepræsentation og oplægsholdere udefra.

Maj/Juni 2005:

- Resultatseminar – med evaluering og mainstreaming på programmet. Der er adgang for alle interesserede til seminaret, hvor relevante nøglepersoner og institutioner vil blive inviteret. Hvilke projekter gik godt og hvilke gik mindre godt – og hvorfor? Eksempler på BEST PRACTICE fremlægges. Hvilke modeller kan overtages direkte af andre biblioteker? Kan dele af projekter overtages direkte, og hvad kan tilrettes? Integrationsministeriet og Biblioteksstyrelsen deltager i seminaret til forankring og mainstreaming i bibliotekerne.

Succeskriterier:

- Netværkssamarbejdet er etableret.
- Modeller er udviklet og formidlet til bibliotekerne.

Bente L. Weisbjerg, august 2004
Odense Centralbibliotek
Tlf.: 6551 4301
Mobil: 4090 9671
E-post: blw@odense.dk

Handleplan i netværksområde 4, ved konsulent Gitte Fangel, september 2004 – august 2005

Indsatsområde: Startpakke – idéer og værktøjer til biblioteksbetjening af etniske minoriteter

Mål:

- At opstille modeller (på 3 niveau'er – med primær vægt på "Biblioteket der vil i gang") for biblioteksbetjening af etniske minoriteter med udgangspunkt i biblioteksområdets størrelse, placering og demografi:
 - Biblioteket, der vil i gang
 - Biblioteket, der har "øvet" sig
 - Biblioteket, der er i front

Delmål:

Modeludvikling for afklaringsprocessen i det enkelte bibliotek:

- lokal demografi (befolkningssammensætning, kulturel baggrund...)
- lokale initiativer på området
- egen politik og værdigrundlag
- bibliotekets mulighed og ressourcer
- muligheder for tværfagligt samarbejde

Kortlægning af metoder og modeller indenfor relevante arbejdsområder som f.eks.:

- sprogstimulering
- konflikthåndtering
- **materialetilbud samt rådgivnings- og nationale og internationale videnskilder (Indvandrerbiblioteket, Finfo, forbindelser.dk ...)**
- indretning/skiltning
- biblioteksorientering
- adfærd i biblioteket

"Biblioteket i front" har været omkring meget af ovenstående og har måske i særlig grad behov for inspirationsfora og adgang til tips på nationalt og internationalt plan om hvad "der rør sig".

Metode:

- kontakt til de biblioteker, der har haft konsulentbesøg i de 4 netværk – med et spørgsmål om hvad de kunne have behov for i forhold til en startpakke. Benyttes som inspiration til arbejdsdagene i september og november.
- afholdelse af arbejds-/inspirationsdag den 21. september i Århus (Fyn/Jylland) omkring indhold af startpakke. En lignende dag afholdes på Sjælland i november.
- "temamøder" (som afprøvning af de skitserede niveaudelte modeller) tilbydes bibliotekerne – i den hensigt at afprøve metoder til strukturerede læringsforløb incl. udvikling af "rollespil" (i samarbejde med virksomhedskonsulent).
- i samarbejde med projektets webredaktør samles og koordineres i forhold til "Model- og Idébank".
- kontakt til Integrationsministeriet.

Tidsplan:

1. september 2004 – 30. september 2005

- Kontakt til de biblioteker, der har haft konsulentbesøg primo september 2004
- Arbejdsdag i Århus den 21. september 2004
- Arbejdsdag for netværk 1 og 2 i november 2004
- Med udgangspunkt i de udtrykte behov på arbejdsdagene i september og november tilrettes "Startpakken" ultimo 2004
- Udvikling af koncept for "temamøder" primo 2005
- Temamøde i marts 2005
- Temamøde i april 2005.

Hvem skal handle:

Gitte Fangel, konsulent netværk 4

Milepæle:

Markedsføring og præsentation af modeller i form af artikler i Råd & Vink
Temamøder forår 2005.

Succeskriterier:

"Biblioteket der vil i gang" har ved udløb af projektperioden fået en Startpakke tilgængelig i projektets "Model- og Idébank".

Gitte Fangel, august 2004
Viborg Centralbibliotek
Tlf.: 8725 3156
Mobil: 5158 4825
E-post: gf@viborgkommune.dk

Handleplan i netværksområde 2, ved konsulent Berit Sandholdt Jacobsen, september 2004 – august 2005

Indsatsområde – "Det urolige bibliotek"

Mål:

- At klæde bibliotekspersonalet på til omstillingen af håndteringen af biblioteksbetjening af etniske minoriteter.
- At støtte bibliotekerne til at udvikle og implementere en politik/målsætning for biblioteksbetjening af etniske minoriteter.

Delmål:

- At sætte fokus på – kommunikation, supervision, kompetenceudvikling, konflikthåndtering, holdningsafklaring samt politik/målsætning for biblioteksbetjening af etniske minoriteter.
- At etablere netværksgrupper.
- At opdyrke/etablere samarbejdsrelationer på tværs af sektorer.

Metode:

- Kontakte Danmarks Biblioteksskole for at inddrage forskningsbaserede erfaringsmateriale i projektet.
- Finde eksempler på politik/målsætning m.v. på bibliotekerne.
- Ved deltagelse i div. møder i regionerne igangsættes en drøftelse af og udarbejdelse af politik/målsætning m.v. i netværksgrupper.
- Udbrede de indsamlede erfaringer ved afholdes af temamøde samt på www.etniskekonsulenter.dk
- Brugerrelaterede tiltag som adfærdsregulering, "uskrevne regler" og ret & pligt skal formidles til brugerne.

Tidsperiode:

- 1. september 2004 – 30. september 2005

Aktører i udførelsen af handleplanen:

- Konsulent i net 2
- BF herunder faggrupperne Indvandrere- og flygtninge arbejde og BØFA.

Milepæl:

- At der er biblioteker der søger midler til projekter inden for indsatsområdet, her tænkes især på Biblioteksstyrelsen og Integrationsministeriet.

- Udarbejde forslag til hvilket af projektets erfaringsmateriale, der er egnet til publicering i trykt form eller på nettet.
- Afholdelse af 2-3 temamøder i 2005 med efterfølgende formidling til alle interesserede. Temamøderne vil også bruges til kompetenceudvikling, evt. gennem inddragelse af viden og erfaringer fra andre sektorer.

Succeskriterier:

- At flere biblioteker udarbejder en politik/målsætning for biblioteksbetjening af etniske minoriteter.
- At der er erfaringsudveksling mellem bibliotekerne på tværs af netværk.

Berit Sandholdt Jacobsen, august 2004
Greve Bibliotek
Tlf.: 4395 8029
E-post: bsj@grevebib.dk

Bilag 1

Biblioteket som læringscenter – refleksioner og erfaringer

Biblioteket som læringscenter er det overordnede tema for aktiviteterne i den forlængede periode for konsulentprojektet fra 1. september 2004 til 30. september 2005. De følgende stikord er et sammendrag af Biblioteksstyrelsens direktør Jens Thorhauges introduktion til Integrationsministeriets og Biblioteksstyrelsens arbejdsseminar *Biblioteket som port til det danske samfund for tosprogede unge* i Vollsmose den 2. juni 2004.

Læring som begreb

- En uformel proces der er anderledes end når man følger formaliseret undervisning
- Læringsprocessen er ikke styret, men finder sted på den lærendes egne præmisser
- Læringscentre kan godt have fastlagte og styrede undervisningsforløb, men kernen er det uformelle læringsbegreb hvor der ikke er den konkurrencementalitet som ofte præger en undervisningssituation.

Læringscentre

- Et læringscenter kan have mange former, men handler ikke om fysiske rammer. Det handler om lærer- og rådgiverrollen, og det handler om at være der hvor folk er og at de tør komme med deres behov
- Et læringscenter giver hjælp til selvhjælp.

Etablering af et læringscenter

Etableringen af et læringscenter kræver:

- Indsigt i målgruppen (fx betydningen af køn)
- Forståelse for den situation de lærende er i og forståelse for deres reaktioner
- Viden om de emner der er brug for hjælp til (bibliotekarens styrke)
- Teknisk og kulturelt at kunne håndtere de situationer man kommer i

Desuden er det vigtigt at:

- Finde de rigtige samarbejdspartnere – både mennesker med dobbelt kulturel kompetence samt de der i det hele taget er engagerede og arbejder af lyst
- Udveksle erfaringer og lære af hinanden. Lektiehjælp, jobsøgning og streetwalking kan fx være centrale områder at hente erfaring fra og kan indgå som elementer i et læringscenter.

Supplerende erfaringer fra læringscenteret i Vollsmose

På seminaret blev erfaringerne fra etableringen og driften af Vollsmose Læringscenter præsenteret af de involverede parter. De bekræftede ovenstående, men tilføjede at læringscenteret har gjort det muligt at:

- Arbejde intensivt med udvalgte målgrupper
- Fungere som rollemodel for forskellige brugergrupper og dermed styrke integration gennem positiv identifikation

Etableringen af et læringscenter kræver opbakning fra ledelsen.

Tid- og aktivitetsplan for den forlængede projektperiode sept. 2004 - sept. 2005

Implementeringsfasen

Konceptet skal realiseres i de enkelte netværksområder og gennemføres i et tæt samarbejde mellem projektlederen og projektkonsulenterne. De ændrede arbejdsrutiner implementeres organisatorisk. Det aftalte kompetenceprogram gennemføres og de nye arbejdsgange indføres. Organisationsforankring sikres ved fastholdelse af idéer, udsprunget af projektet, som modeller og koncepter.

Tidsplan:

September – December 2004.

Aktiviteter:

August: Afholdes styregruppemøde.

November: Afholdes styregruppemøde.

August - December: Projektgruppen mødes efter behov. Med mulighed for at invitere en større deltagerantal til sine faglige arrangementer.

Evalueringsfasen

Projektet evalueres i relation til succeskriterier og det projekttekniske forløb bliver gennemgået både på det overordnede plan og institutionsplan. Dokumentation indsamles og beskrives.

Tidsplan:

Januar 2005 – Juni 2005.

Aktiviteter:

Januar: Afholdes styregruppemøde med evaluator.

Forår: Evalueringen foretages.

Afslutning og perspektivering

Markedsføring og informationsformidling intensiveres gennem præsentation og formidling af slutrapporten ved en afsluttende workshop for potentielle brugere, biblioteker og institutioner. Sammendrag af evalueringsrapporten og projektresultater bliver søgt optaget i fagtidsskrifter for at skabe opmærksomhed om projektet.

Tidsplan:

Juli 2005 – December 2005.

Aktiviteter:

Juli: Afrapportering fra projektlederen og evaluator foreligger til godkendelse i styregruppen.

August: Styregruppemøde – indstilling vedrørende fremtiden.

November: Publikationer udarbejdes og færdiggøres mhp. formidling af projektresultater.

November/december: Markedsførings- og informationsformidlings tiltag intensiveres.

